

Veranderende tendense in
die dokumentontwerp van
Suid-Afrikaanse letterkundige
tydskrifte van die
1960's, 1980's en 2000's

deur

SUZANNE RALL

Verhandeling voorgelê ter vervulling van die vereistes vir die graad

MAGISTER ARTIUM (TOEGEPASTE TAALSTUDIE)

in die Fakulteit Geesteswetenskappe

aan die Universiteit van Pretoria

November 2004

Studieleier: Mev. R. Marais

Dankbetuigings

Eerstens wil ek my dank betuig aan my familie, vriende en kollegas vir die ondersteuning en geduld wat ek van hulle ontvang het vir die duur van my studie.

Tweedens baie dankie aan my studieleier, Renée Marais, vir al die harde werk, motivering en leiding.

Derdens wil ek my borge, die Universiteit van Pretoria en Suiderland Aksie, bedank vir die finansiële steun wat hulle aan my gebied het.

En laastens wil ek almal wat my behulpsaam was met die verkryging van navorsingsmateriaal bedank: die personeel van die Universiteit van Pretoria se Akademiese Inligtingsentrum, veral Rita Badenhorst; asook Johann Lodewyk Marais, Renée Marais en Leti Kleyn vir die leen van materiaal uit hulle persoonlike versamelings.

Navorsingsopsomming

In die 1930's en 1940's het groot navorsingsbelangstelling in **letterkundige tydskrifte** geheers. Relevante studies sluit in: A.M. Uys (1933, UK), P.J.J. Dry (1939, UOVS) en W.G. Combrinck (1945, UW). Hierdie belangstelling het egter gekwyn tot J.H. Venter 'n doktorsale proefskrif aan UNISA (1991) geregistreer, maar nie voltooi het nie. Vandag bestaan 'n groot leemte op die terrein van navorsing oor Afrikaanse letterkundige tydskrifte in die algemeen. Oor die **dokumentontwerp** van letterkundige tydskrifte in die besonder is daar is nog geen navorsing gedoen nie, en om dié rede kan hierdie studie as baanbrekend beskou word.

Dokumentontwerp fokus op die gebruik van ontwerp-elemente om 'n dokument doelmatig te ontwerp vir optimale gebruik deur die leser. As generiese teoretiese begroonde model vir dokumentanalise is Renkema se **CCC-model** gekies. Ingevolge dié model word die dokumentontwerp van tekste op grond van **genre, inhoud, struktuur, styl** en **uitleg** ontleed en beoordeel. Renkema se model is aangepas om dit op die beoordeling van die dokumentontwerp van letterkundige tydskrifte af te stem.

Die keuse van genre het in hierdie ondersoek op letterkundige tydskrifte en "**little magazines**" van die 1960's (*Sestiger, Wurm, Kol* en *Standpunte*), 1980's (*Spado, Graffier, Stet* en *Standpunte*) en 2000's (*Driepootpot, PENorent, seepdoos, Tydskrif vir Letterkunde* en *Spilpunt*) geval.

Die doel van die studie was om te bepaal of die parameters van die dokumentontwerp van letterkundige tydskrifte oor die loop van veertig jaar heen verskuif het. Die inhoud van dié tydskrifte is ontleed deur **subgenres** vas te stel en die getal bydraende skrywers tot elke subgenre in elke tydskrif met mekaar te vergelyk; die interne en eksterne struktuur van die onderskeie tydskrifte is bepaal en met mekaar

vergelyk; die styl van die onderskeie tydskrifreekses uit die verskillende eras is vasgestel en met mekaar in verband gebring; en laastens is die uitleg van die twaalf tydskrifreekses ontleed en ooreenkomste, veranderinge en vooruitgang is bepaal.

Soos uit die resultate blyk, het die parameters van die dokumentontwerp van die letterkundige tydskrifte wat in hierdie studie bestudeer is, wel oor die veertig jaar heen verskuif, hoewel 'n groot getal beginsels ook oor hierdie tydperk heen onveranderd gebly het. Die inhoud het aansienlik uitgebrei om nuwe subgenres in te sluit. Die interne struktuur het konsekwent gebly. Die kwaliteit van die eksterne struktuur en die uitleg word egter op so 'n wyse verbeter dat dit die interne struktuur beter ondersteun. Die styl van die inhoud is konsekwent vir tydskrifte van dieselfde era, maar verander deur die dekades volgens die gebeurlikhede en knelpunte wat aan die orde van die dag is. Uitleg is die gebied waar die grootste vordering plaasgevind het, hoofsaaklik as gevolg van kennisontwikkeling op die gebied van dokumentontwerp, die ontwikkeling van tegnologie in die vorm van die Internet, die uitlegproses, die drukproses, ensomeer. Danksy hierdie ontwikkelinge het dit met verloop van tyd aansienlik makliker geword om dokumente optimaal vir hulle doel en teikengehoor te ontwerp.

Sleutel terme

- *letterkundige tydskrifte*
- *"little magazines"*
- *dokumentontwerp*
- *CCC-model*
- *genre*
- *inhoud*
- *subgenre*
- *struktuur*
- *styl*
- *uitleg*

Research Summary

The 1930s and 1940s were characterised by considerable interest in research on **literary magazines**. Relevant studies were undertaken by A.M. Uys (1933, UCT), P.J.J. Dry (1939, UOFS) and W.G. Combrinck (1945, UW). This interest dwindled until J.H. Venter registered a doctorate at UNISA (1991), which he never completed. Today there is a vast gap in the field of research on Afrikaans literary magazines in general. Since no other research has yet been undertaken on the **document design** of literary magazines in particular, this study may be regarded as groundbreaking.

Document design focuses on the utilisation of design elements to purposely create a document for optimal use by the reader. Renkema's **CCC model** was chosen to serve as a generic, theoretically founded model for document analysis. In accordance with this model, texts were analysed and reviewed with regard to **genre, content, structure, style** and **layout**. Renkema's model was adapted in order to fine-tune it for reviewing the document design of literary magazines in particular.

In this study the choice of genre fell on literary magazines and **little magazines** of the 1960s (*Sestiger, Wurm, Kol* and *Standpunte*), the 1980s (*Spado, Graffier, Stet* and *Standpunte*) and the era of 2000 (*Driepootpot, PENorent, seepdoos, Tydskrif vir Letterkunde* and *Spilpunt*).

The object of this study was to determine whether the parameters governing the document design of literary magazines changed over a period of forty years. The content of these magazines was analysed by classifying it in various subgenres and then comparing the number of writers who contributed to every subgenre in every magazine; the internal and external structure of the various magazines were defined and compared; the style of the various magazines was established and compared;

and, lastly, the layout of the twelve magazines was explored and similarities, differences and progression were established.

The results indicated that some of the parameters of document design have indeed changed over the past forty years, but that a large number of principles also remained unchanged. The content expanded significantly as a result of the addition of new subgenres. The internal structure remained consistent. The quality of the external structure and layout improved in such a way that it supports the internal structure much better. The style of the content remained unchanged for those magazines that belong to the same era, but changed through the decades to reflect the actualities and struggles of the day. Layout is the area in which the greatest measure of progression was recorded, mainly as a result of the expansion of knowledge in the field of document design, the evolution of technology in the form of the Internet, the layout process, the printing process, et cetera. These developments have, in the course of time, made it substantially easier to design documents for a specific purpose and target audience.

Key terms

- *literary magazines*
- *little magazines*
- *document design*
- *CCC model*
- *genre*
- *content*
- *subgenre*
- *structure*
- *style*
- *layout*

Inhoudsopgawe

Lys van tabelle	.xii
Lys van figure	.xiii

Hoofstuk 1: Navorsingsontwerp

1.1 Inleiding	.1
1.2 Motivering	.2
1.3 Probleemstellings	.2
1.4 Doelstellings	.3
1.5 Navorsingsmetodologie en afbakening	.4
1.6 Navorsingsmateriaal	.4
1.7 Navorsingsontplooing	.5

Hoofstuk 2: Teoretiese onderbou en terminologie

2.1 Dokumentontwerp	.6
2.2 Jan Renkema se CCC-model	.7
2.3 Genre	.8
2.4 Inhoud	.10
2.5 Struktuur	.11
2.5.1 Interne struktuur	.11
2.5.2 Eksterne struktuur	.12
2.6 Styl	.13
2.7 Uitleg	.14
2.7.1 Tipografie	.15
2.7.2 Wit spasie of tipografiese wit	.15
2.7.3 Swart-en-wit-ontwerp	.16
2.7.4 Kleurontwerp	.17
2.8 Die Internet	.17
2.8.1 Die web	.18
2.8.2 Elektroniese tydskrif (E-tydskrif)	.18

Hoofstuk 3: Tydskrifte van '60

3.1 Inleiding	19
3.2 Biografiese inligting van geselekteerde tydskrifte	20
3.2.1 Biografiese gegewens van <i>Sestiger</i>	20
3.2.2 Biografiese gegewens van <i>Wurm</i>	22
3.2.3 Biografiese gegewens van <i>Kol</i>	23
3.2.4 Biografiese gegewens van <i>Standpunte</i>	24
3.3 Algemene biografiese vergelyking	26
3.4 Die letterkundige tydskrif as genre (A1)	27
3.5 Inhoud (B1)	30
3.5.1 Inhoud van <i>Sestiger</i>	30
3.5.2 Inhoud van <i>Wurm</i>	31
3.5.3 Inhoud van <i>Kol</i>	33
3.5.4 Inhoud van <i>Standpunte</i>	34
3.6 Vergelyking van inhoud (B2)	35
3.7 Struktuur (C1)	37
3.7.1 Struktuur van <i>Sestiger</i>	37
3.7.2 Struktuur van <i>Wurm</i>	39
3.7.3 Struktuur van <i>Kol</i>	42
3.7.4 Struktuur van <i>Standpunte</i>	43
3.8 Vergelyking van struktuur (C2)	45
3.9 Styl (D1)	46
3.9.1 Styl van <i>Sestiger</i>	46
3.9.2 Styl van <i>Wurm</i>	47
3.9.3 Styl van <i>Kol</i>	47
3.9.4 Styl van <i>Standpunte</i>	48
3.10 Vergelyking van styl (D2)	49
3.11 Uitleg (E1)	50
3.11.1 Uitleg van <i>Sestiger</i>	50
3.11.2 Uitleg van <i>Wurm</i>	52
3.11.3 Uitleg van <i>Kol</i>	54
3.11.4 Uitleg van <i>Standpunte</i>	57

3.12 Vergelyking van uitleg (E2)61
3.13 Opsommend63

Hoofstuk 4: Tydskrifte van '80

4.1 Inleiding64
4.2 Biografiese inligting van geselekteerde tydskrifte65
4.2.1 Biografiese gegewens van <i>Spado</i>65
4.2.2 Biografiese gegewens van <i>Graffier</i>66
4.2.3 Biografiese gegewens van <i>Stet</i>69
4.2.4 Biografiese gegewens van <i>Standpunte</i>70
4.3 Algemene biografiese vergelyking73
4.4 Die letterkundige tydskrif as genre (A1)74
4.5 Inhoud (B1)74
4.5.1 Inhoud van <i>Spado</i>74
4.5.2 Inhoud van <i>Graffier</i>75
4.5.3 Inhoud van <i>Stet</i>77
4.5.4 Inhoud van <i>Standpunte</i>78
4.6 Vergelyking van inhoud (B2)79
4.7 Struktuur (C1)82
4.7.1 Struktuur van <i>Spado</i>82
4.7.2 Struktuur van <i>Graffier</i>83
4.7.3 Struktuur van <i>Stet</i>85
4.7.4 Struktuur van <i>Standpunte</i>86
4.8 Vergelyking van struktuur (C2)88
4.9 Styl (D1)89
4.9.1 Styl van <i>Spado</i>89
4.9.2 Styl van <i>Graffier</i>90
4.9.3 Styl van <i>Stet</i>90
4.9.4 Styl van <i>Standpunte</i>91
4.10 Vergelyking van styl (D2)92
4.11 Uitleg (E1)92
4.11.1 Uitleg van <i>Spado</i>92

4.11.2 Uitleg van <i>Graffier</i>	University of Pretoria etd – Rall, S (2005)	94
4.11.3 Uitleg van <i>Stet</i>		96
4.11.4 Uitleg van <i>Standpunte</i>		97
4.12 Vergelyking van uitleg (E2)		100
4.13 Opsommend		101

Hoofstuk 5: Tydskrifte van '00

5.1 Inleiding		103
5.2 Biografiese inligting van geselekteerde tydskrifte		104
5.2.1 Biografiese gegewens van <i>Driepootpot</i>		104
5.2.2 Biografiese gegewens van <i>PENorent</i>		105
5.2.3 Biografiese gegewens van <i>seepdoos</i>		106
5.2.4 Biografiese gegewens van <i>Tydskrif vir Letterkunde</i>		107
5.2.5 Biografiese gegewens van <i>Spilpunt</i>		109
5.3 Algemene biografiese vergelyking		110
5.4 Die letterkundige tydskrif as genre (A1)		111
5.5 Inhoud (B1)		111
5.5.1 Inhoud van <i>Driepootpot</i>		111
5.5.2 Inhoud van <i>PENorent</i>		113
5.5.3 Inhoud van <i>seepdoos</i>		113
5.5.4 Inhoud van <i>Tydskrif vir Letterkunde</i>		113
5.5.5 Inhoud van <i>Spilpunt</i>		114
5.6 Vergelyking van inhoud (B2)		115
5.7 Struktuur (C1)		118
5.7.1 Struktuur van <i>Driepootpot</i>		118
5.7.2 Struktuur van <i>PENorent</i>		120
5.7.3 Struktuur van <i>seepdoos</i>		121
5.7.4 Struktuur van <i>Tydskrif vir Letterkunde</i>		122
5.7.5 Struktuur van <i>Spilpunt</i>		124
5.8 Vergelyking van struktuur (C2)		125
5.9 Styl (D1)		126
5.9.1 Styl van <i>Driepootpot</i>		126

5.9.2 Styl van <i>PENorent</i>	127
5.9.3 Styl van <i>seepdoos</i>	127
5.9.4 Styl van <i>Tydskrif vir Letterkunde</i>	127
5.9.5 Styl van <i>Spilpunt</i>	128
5.10 Vergelyking van styl (D2)	129
5.11 Uitleg (E1)	129
5.11.1 Uitleg van <i>Driepootpot</i>	129
5.11.2 Uitleg van <i>PENorent</i>	131
5.11.3 Uitleg van <i>seepdoos</i>	133
5.11.4 Uitleg van <i>Tydskrif vir Letterkunde</i>	135
5.11.5 Uitleg van <i>Spilpunt</i>	137
5.12 Vergelyking van uitleg (E2)	139
5.13 Opsommend	140

Hoofstuk 6: Gevolgtrekkings

6.1 Inleiding	142
6.2 Genre-suiwerheid (A2)	142
6.3 Inhoud: ooreenkomste, verskille, gevolgtrekkings	143
6.4 Struktuur: ooreenkomste, verskille, gevolgtrekkings	146
6.5 Styl: ooreenkomste, verskille, gevolgtrekkings	147
6.6 Uitleg: ooreenkomste, verskille, gevolgtrekkings	149
6.7 Samevatting	151
6.8 Leemtes in die studie	152
6.9 Verdere navorsingsgeleenthede	153

Bibliografie	154
-------------------------------	-----

Aanhangsel A	158
-------------------------------	-----

Aanhangsel B	204
-------------------------------	-----

Lys van tabelle

Tabel 2.1: Renkema se CCC-model (Renkema & Kloet 2000:26)	7
Tabel 2.2: Aanpassing van Renkema se CCC-model	8
Tabel 3.1: Getal bydraende skrywers tot verskillende subgenres in die '60's	35
Tabel 4.1: Getal bydraende skrywers tot verskillende subgenres in die '80's	80
Tabel 5.1: Getal bydraende skrywers tot verskillende subgenres in die '00's	115
Tabel 6.1: Genre-konvensies van letterkundige tydskrifte	143
Tabel 6.2: Subgenres van letterkundige tydskrifte ingedeel volgens drie kategorieë	144
Tabel 6.3: Uitleg-elemente van letterkundige tydskrifte	149

Lys van figure

Figuur 3.1: Voorblad van <i>Sestiger</i> , 1963	.21
Figuur 3.2: Voorblad van <i>Wurm</i> , 1968	.23
Figuur 3.3: Voorblad van <i>Kol</i> , 1968	.24
Figuur 3.4: Voorblad van <i>Standpunte</i> , 1968	.25
Figuur 3.5: Inhoudsopgawe van <i>Sestiger</i> , 1965	.38
Figuur 3.6: Inhoudsopgawe van <i>Wurm</i> , 1968	.39
Figuur 3.7: Inhoudsopgawe van <i>Kol</i> , 1969	.43
Figuur 3.8: Inhoudsopgawe van <i>Standpunte</i> , 1968	.44
Figuur 3.9: Tipiese bladsy uit <i>Sestiger</i> , 1964	.51
Figuur 3.10: Tipiese bladsy uit <i>Wurm</i> , 1969	.53
Figuur 3.11: Tipiese bladsy uit <i>Kol</i> , 1968	.56
Figuur 3.12: Tipiese inhoudsopgawe van <i>Standpunte</i> , 1968	.59
Figuur 3.13: Tipiese inhoudsopgawe van <i>Standpunte</i> , 1969	.59
Figuur 3.14: Tipiese bladsy uit <i>Standpunte</i> , 1968	.60
Figuur 3.15: Tipiese bladsy uit <i>Standpunte</i> , 1969	.60
Figuur 4.1: Voorblad van <i>Spado</i> , 1981	.66
Figuur 4.2: Voorblad van <i>Graffier</i> , 1981	.68
Figuur 4.3: Voorblad van <i>Stet</i> , 1983	.69
Figuur 4.4: Voorblad van <i>Standpunte</i> , 1981	.71
Figuur 4.5: Voorblad van <i>Standpunte</i> , 1983	.71
Figuur 4.6: Inhoudsopgawe van <i>Spado</i> , 1981	.82
Figuur 4.7: Indeks van <i>Graffier</i> , 1981	.84
Figuur 4.8: Inhoudsopgawe van <i>Stet</i> , 1987	.85
Figuur 4.9: Inhoudsopgawe van <i>Standpunte</i> , 1981	.87
Figuur 4.10: Inhoudsopgawe van <i>Standpunte</i> , 1983	.87
Figuur 4.11: Tipiese bladsy uit <i>Spado</i> , 1980	.93
Figuur 4.12: Tipiese bladsy uit <i>Spado</i> , 1981	.93

Figuur 4.13: Tipiese bladsy uit <i>Graffier</i> , 1980	.95
Figuur 4.14: Tipiese bladsy uit <i>Stet</i> , 1987	.96
Figuur 4.15: Tipiese bladsy uit <i>Stet</i> , 1990	.96
Figuur 4.16: Tipiese bladsy uit <i>Standpunte</i> , 1981	.100
Figuur 5.1: Voorblad van <i>Driepootpot</i> , 2001	.105
Figuur 5.2: Voorblad van <i>PENorent</i> , 2002	.106
Figuur 5.3: Voorblad van <i>seepdoos</i> , 2004	.107
Figuur 5.4: Voorblad van <i>Tydskrif vir Letterkunde</i> , 2001	.108
Figuur 5.5: Voorblad van <i>Tydskrif vir Letterkunde</i> , 2004	.108
Figuur 5.6: Voorblad van <i>Spilpunt</i> , 2004	.109
Figuur 5.7: Inhoudsopgawe van <i>Driepootpot</i> , 2000	.118
Figuur 5.8: Inhoudsopgawe van <i>PENorent</i> , 2002	.121
Figuur 5.9: Inhoudsopgawe van <i>seepdoos</i> , 2004	.122
Figuur 5.10: Inhoudsopgawe van <i>Tydskrif vir Letterkunde</i> , 2001	.123
Figuur 5.11: Inhoudsopgawe van <i>Tydskrif vir Letterkunde</i> , 2003	.123
Figuur 5.12: Inhoudsopgawe van <i>Spilpunt</i> , 2004	.125
Figuur 5.13: Tipiese bladsy uit <i>Driepootpot</i> , 2000	.130
Figuur 5.14: Tipiese bladsy uit <i>PENorent</i> , 2002	.131
Figuur 5.15: Tipiese bladsy uit <i>seepdoos</i> , 2004	.134
Figuur 5.16: Tipiese bladsy uit <i>Tydskrif vir Letterkunde</i> , 2001	.136
Figuur 5.17: Tipiese bladsy uit <i>Tydskrif vir Letterkunde</i> , 2003	.136
Figuur 5.18: Tipiese bladsy uit <i>Spilpunt</i> , 2004	.138

Ons voorhoede heet *Wurm*, ons voorbehoede *Tydskrif vir Letterkunde*.

(KOL-KOL, Kol 1(4):32)